

Mandragoræ dederunt odorem in portis nostris :
omnia poma nova et vetera, dilecte mi,
servavi tibi.

Cap. VIII. — Quis mihi det te fratrem meum
sugentem ubera matris meæ,
ut inveniam te foris, et deosculer te,
et jam me nemo despiciat ?

Apprehendam te,
et ducam in domum matris meæ :

Ibi me docebis,
et dabo tibi poculum ex vino condito,
et mustum malorum granatorum meorum.

Læva ejus sub capite meo,
et dextera illius amplexabitur me.

Adjuro vos, filiæ Jerusalem,
ne suscitatis, neque evigilare faciatis di-
lectam,
donec ipsa velit.

Quæ est ista, quæ ascendit de deserto,
deliciis affluens, innixa super dilectum suum ?

Sub arbore malo suscitavi te :
ibi corrupta est mater tua,
ibi violata est genitrix tua :

Pone me ut signaculum super cor tuum ;
ut signaculum super brachium tuum :

Quia fortis est ut mors dilectio,
dura sicut infernus æmulatio :

Lampades ejus,
lampades ignis atque flammaram.

1. Ita exemplaria canonis cum aliis mss. codici-
bus, ubi constanter retinetur quod odidimus. In Hebr.
quoque verbum pluralis est numeri, ac pronomem
masculinum לו ירבונו נון *tabuzulo*, id est, *con-*

Aquæ multæ non potuerunt extinguere chari-
tatem,
nec flumina obruent illam :

Si dederit homo omnem substantiam domus
sue pro dilectione,
quasi nihil despiciet eum ?

Soror nostra parva,
et ubera non habet :

Quid faciemus sorori nostræ
in die quando alloquenda est ?

Si murus est,
ædificemus super eum propugnacula ar-
gentea :

Si ostium est,
compingamus illud tabulis cedrinis.

Ego murus : et ubera mea sicut turris,
ex quo facta sum coram eo quasi pacem
reperiens.

Vinea fuit pacifico,
in ea, quæ habet populos :

Tradidit eam custodibus :

vir affert pro fructu ejus mille argenteos.

Vinea mea coram me est.

Mille tui pacifici,

et ducenti his qui custodiunt fructus ejus.

Quæ habitas in hortis, amici auscultant :
fac me audire vocem tuam.

Fuge, dilecte mi, et assimilare capræ
hinnuloque cervorum super montes aroma-
tum.

temendo continent eum. Augustinus in super
eodem modo legisse videtur : quia exemplaria mss.
speculi scriptum habent verbum in plurali, *despiciet*,
non *despiciet*. MART.

EXPLICIT CANTICUM CANTICORUM.

PRÆFATIO HIERONYMI

IN

DANIELEM PROPHETAM.¹

Danielem prophetam juxta Septuaginta inter-
pretes Domini Salvatoris Ecclesie non legunt
utentes Theodotionis editione, et hoc cur acci-
derit, nescio. Sive enim quia sermo Chaldaicus
est, et quibusdam proprietatibus a nostro elo-
quio discrepat, noluerunt Septuaginta inter-
pretes eandem linguæ² lineas in translatione
servare : sive sub nomine eorum ab alio nescio
quo non satis Chaldaeam linguam sciente, editus
liber est : sive aliud quid causæ existiterit igno-
rans : hoc unum affirmare possum, quod mul-
tum a veritate discordet, et recto judicio repu-
diatus sit. Sciendum quippe, Daniele³ maxime
et Esdras, Hebraicis quidem litteris ; sed Chaldaico
sermone conscriptos, et unam Jeremie
περὶ οὐρανῶν. Job quoque cum Arabica lingua habere
plurimam societatem. Denique et ego adolescentu-
lus, post Quintilianii et Tullii lectionem ac

flores rhetoricos, cum me in linguæ hujus pis-
trinum recluissem, et multo sudore, multoque
tempore vix cœpisssem anhelantia stridentiaque
verba resonare, et quasi per cryptam ambulans,
rarum desuper lumen aspicerem, impegit novissi-
me in Daniele, et tanto tædio affectus sum,
ut desperatione subita omnem veterem laborem
voluierim contemnere. Verum adhortante ne
quodam Hebræo, et illud mihi crebris in⁴ sua
lingua ingerente⁵, *labor omnia vincit improbus*
qui [*Al.* et qui] mihi videbar sciolus inter eos⁶,
copi rursus discipulus esse Chaldaicus. Et ut
verum fatear, usque ad presentem diem magis
possum sermonem Chaldaicum legere et intel-
ligere, quam sonare. Hæc idcirco, ut⁷ difficul-
tatem vobis Danielis ostenderem, qui apud He-
bræos nec Susanne habet historiam, nec hym-
num trium puerorum, nec Belis, draconisque

1. Hunc Hieronymi prologum, ipsamque omnem
Daniels interpretationem Latinam ex integro ad duos
optimos cum primis notæ codicibus mss. exegimus,
alterum Palatinum numero 3, alterum Vaticanum
numero 333 pronotatos.

2. Plures mss. omittunt vocem *linguæ*, sicut
legunt etiam vetustiores : Noluerunt septuaginta
interpretes eandem lineas in translatione servare.
MART.

— Fortasse verius Palatin. ms. aliqui plures apud
Martianum, eandem lineas, voce intermedia *linguæ*
prætermissa.

3. Daniel Chaldaico sermone conscriptus est a
versu 2 cap. II ad cap. VIII. Esdras vero a versu 8
cap. IV ad cap. VII, vers. 27. Jeremie tandem peri-
cope Chaldaice scripta legitur cap. X, vers. 11, in
nostra editione vers. 32, 33 et 34. MART.

— Non a secundo, ut Martianus putat, sed a
quarto capitis secundi versu usque ad initium octavi
Chaldaice scriptus est Daniel, quod s. ipse pater in
commentario testatur. Esdras ab octavo capitis quarti,
ad septimum versum capitis XXVII, et Jeremie *περὶ οὐρανῶν*
tribus constans versiculis a 32 ad 34 capitis decimi
Chaldaicum sermonem sonant.

4. Voculam *in* Palatinus ms. tacet, ut et paulo
ante alii apud Martianum nomen *quodam*.

5. Virgilianum illud est e I *georg.* mutuatum.
MART.

6. Verius hic quoque videtur in Palatin. ms. legi
sciolus inter Hebræos : quod nomen luculentius op-
ponetur Chaldaeo.

7. Plus habent duo mss. *hæc idcirco dicit, ut*,
etc.

fabulas : quas nos ' , quia in toto orbe disperse sunt, veru + anteposito ' , easque jugulante, subiecimus : ne videremur apud imperitos magnam partem voluminis detruxisse. Audivi ego quemdam de præceptoribus Judæorum, cum Susanna derideret historiam, et a Græco nescio quo diceret esse confictam, illud opponere, quod Origeni quoque Africanus opposuit¹, etymologias has ἀπὸ τοῦ σχίσου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, de Græco sermone descendere. Cujus rei non intelligentiam nostris hanc possumus dare : Ut, verbi gratia, dicamus ab arbore ilico dixisse eum: Illico peras : et a lentisco : In lentem te comminat Angelus, vel non lente peras : aut lentus, id est, flexibilis ducaris ad mortem : sive aliud quid ad arboris nomen conveniens. Deinde tantum fuisse otii² tribus pueris cavillabatur, ut in camino estuantis incendii metro luderent, et per ordinem ad laudem Dei omnia elementa provocarent : aut quod miraculum, divinaque aspirationis iudicium, vel draconem interfectum offa picis, vel sacerdotum Belis machinas deprehensas : quæ magis prudentia solertis viri, quam prophetali essent [At. esse] spiritu perpetrata ? Cum vero ad Habacuc veniret, et de Judæa in Chaldeam raptum discophorum [At. discumferentem] lectitaret³ : quærebatur exemplum, ubi legissemus in toto veteri testamento, quemquam sanctorum gravi volasse corpore, et in puncto horæ tanta terrarum spatia transisse.

1. Refellendis cum Erasmi, tum clericis, atque aliorum ex hujus occasione loci calumniis in Hieronymum satis abundeque sit, ab ipsomet intelligere libro n, num. 33, in Rufinum qua hæc mente dixerit, et quo accipi sensu velit : « De Daniele, inquit, breviter respondebo, me non negasse eum prophetam, quem statim in fronte prologi prophetam esse confessus sum ; sed qui *nesciat* dicerent, et quibus argumentis suam niterentur probare sententiam, voluisse monstrare ». Et paulo post : « Quod autem refero quid adversus Susannæ historiam, et hymnum trium puerorum, et Belis, draconisque fabulas, quæ in volumine Hebræico non habentur, *nesciat* soleant dicere, qui me criminatur, stultum se sycophantam probat. Non enim quid ipse sentiam, sed quid illi contra nos dicere soleant explicavi, etc. » Recole que ad hunc quoque locum nobis adnotata sunt.

2. Consule adnotationes Leandri de S. Martino in hanc Hieronymi præfationem, ubi vir doctus jure

Cui cum quidam e nostris satis ad loquendum promptulus, Ezechielem adduxisset in medium, et diceret eum de Chaldæa in Judæam fuisse translatum : derisit hominem, et in ipso volumine demonstravit Ezechielem in spiritu se vidisse transpositum. Denique et Apostolum nostrum, videlicet ut eruditum virum, et qui legem ab Hebræis didicisset, non fuisse ausum affirmare se raptum in corpore, sed dixisse : *Sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit* (II Cor. xii, 2). His et talibus argumentis apocryphas in libro Ecclesiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens, illud admoneo, non haberi Daniele apud Hebræos inter prophetas, sed inter eos qui ἐπιγράφα conscripserunt. In tres quidem partes omnis ab eis Scriptura dividitur⁴ : in legem, in prophetas, in ἐπιγράφα, id est, in quinque, et octo, et in undecim libros : de quo non est hujus temporis disserere. Quæ autem ex hoc propheta, imo contra hunc librum, Porphyrius objicit, testes sunt Methodius, Eusebius, Apollinaris : qui multis versuum millibus ejus versuum respondententes, nescio an curioso lectori satisfecerint. Unde obsecro vos, o Paula et Eustochium, fundatis pro me ad Dominum precibus : ut quando in hoc corpuseculo sum, scribam aliquid gratum vobis, utile Ecclesiæ, dignum posteris. Præsentium quippe iudicis non satis moveor : qui in utramque partem, aut amore labantur, aut odio.

merito reprehendit Erasmus, qui temere contra mentem s. doctoris, usus Ecclesiæ sugillare nititur in suis scholiis, nonnunquam male concoctis, quidquid velit admiratores nimii eruditiois Erasmiæ, ac parum æqui rerum estimatoris. MAR.

3. Vido epistolam Origenis ad Africanum, numero præsertim 7, et quæ nos ad commentarios Hieronymi in cap. xiii ex eodem Origene edisseruimus in notis.

4. Cum negandi particula, secunda tamen addita, ut videtur, manu, tantum non fuisse otii, in Palatin. ms. legitur. Ceterum ipsum recole s. doctorem in prologo commentariorum in hunc prophetam.

5. Vaticanus codex, cujus supra sæpe meminimus, habet Latinam hujus vocis interpretationem : *raptum discumferentem lectitaret*. MAR.

6. Videsis quæ scripta leguntur in prologo Scripturarum libri Samuel ac Malachie præfixo. MAR.

INCIPIT

LIBER DANIELIS PROPHETÆ.

Visio I. — Anno tertio regni Joiacim regis Juda, venit Nabuchodonosor rex Babylonis in [At. tac. in] Jerusalem, et obsedit eam : Et tradidit Dominus in manu ejus Joiacim regem Juda, et partem vasorum domus Dei¹. Et asportavit in terram Sennar in domum Dei sui, et vasa intulit in domum thesauri Dei sui. Et ait rex Asphanax præpositus eunuchorum², ut introduceret de filiis Israel, et de semine regio et tyrannorum, pueros, in quibus nulla esset macula, decores forma, et eruditos omni sapientia, cautos scientia, et doctos disciplina, Et qui possent stare in palatio regis, ut doceret eos litteras, et linguam Chaldeorum, Et constituit eis rex annoram per singulos dies de cibis suis, et de vino unde bibebat ipse ; Ut enutriti tribus annis postea starent in conspectu regis. Fuerunt ergo inter eos de filiis Juda, Daniel, Ananias, Misael, et Azarias. Et imposuit eis præpositus eunuchorum, nomina : Danieli, Baltassar : Ananias, Sidrach : Misaeli, Misach, et Azarie, Abdenago.

1. Vaticanus ms. addit hic verbum, *cepit* : quod in Hebræo tamen, aut Græco, denique Latinis libris non est.

2. Hic vero quod plus habet idem ms. pronomen

Proposuit autem Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa regis, neque de vino potus ejus, et rogavit eunuchorum præpositum ne contaminaretur. Dedit autem Deus Danieli gratiam et misericordiam in conspectu principis eunuchorum. Et ait princeps eunuchorum ad Daniele : Timeo ego dominum meum regem, qui constituit vobis cibum et potum : Qui si viderit vultus vestros malicentiores præceteris adolescentibus coævis vestris, condemnabit caput meum regi. Et dixit Daniel ad Malassar, quem constituerat princeps eunuchorum super Daniele, Ananiam, Misaelam et Azariam, Tenta nos, obsecro, servos tuos diebus decem, et dentur nobis legumina ad vescendum, et aqua ad bibendum : Et contemplare vultus nostros, et vultus puerorum qui vescuntur cibo regio : et sicut videris, facies cum servis tuis. Qui audito sermone hujuscemodi, tentavit eos diebus decem. Post dies autem decem, apparuerunt vultus eorum meliores et corpulentiores præ omnibus pueris qui vescabantur cibo regio³. Porro Malassar tollebat cibaria, et vinum potus eorum ; dabatque eis legumina.

suorum, et in Hebræo archetypo resonat מריסוי, et commode suppleri in Latino potest.

3. Duo hæc verba *cibo regio*, Vatican. ms. tacet, quæ tamen originales textus agnoscunt.

Pueris autem his dedit Deus scientiam et disciplinam, in omni libro et sapientia :
 Danieli autem intelligentiam omnium visionum et somniorum.
 Completis itaque diebus, post quos dixerat rex ut introducerentur,
 introduxit eos praepositus eunuchorum in conspectu Nabuchodonosor.
 Cumque eis locutus fuisset rex, non sunt inventi de universis tales, ut Daniel, Ananias, Misael, et Azarias :
 Et steterunt in conspectu regis :
 et omne verbum sapientiae et intellectus, quod sciscitatus est ab eis rex, invenit in eis decuplum, super cunctos ariolos et magos,
 qui erant in universo regno ejus.
 Fuit autem Daniel usque ad annum primum Cyri regis.

Visio II. — In anno secundo regni Nabuchodonosor,
 vidit Nabuchodonosor somnium,
 et conterritus est spiritus ejus,
 et somnium ejus fugit ab eo.
 Praecipit autem rex, ut convocarentur arioli, et magi, et malefici, et Chaldaei,
 ut indicarent regi somnia sua :
 qui cum venissent, steterunt coram rege.
 Et dixit ad eos rex : Vidi somnium :
 et mente confusus ignoro quid viderim.
 Responderuntque Chaldaei regi Syriaco :
 Rex, in aeternum vive :
 Dic somnium servis tuis,
 et interpretationem ejus indicabimus.
 Et respondens rex, ait Chaldaeis :
 Sermo recessit a me :
 Nisi indicaveritis mihi somnium, et conjecturam ejus,
 peribitis vos, et domus vestrae publicabuntur.
 Si autem somnium, et conjecturam ejus narraveritis,
 praemia et dona, et honorem multum accipietis a me :
 somnium igitur, et interpretationem ejus indicate mihi.
 Responderunt secundo, atque dixerunt :
 Rex somnium dicat servis suis,
 et interpretationem illius indicabimus.
 Respondit rex, et ait :

Certe novi quia tempus redimitis,
 scientes quod recesserit a me sermo.
 Si ergo somnium non indicaveritis mihi, una est de vobis sententia,
 quod interpretationem quoque fallacem et de deceptione plenam composeritis,
 ut loquamini mihi donec tempus pertranseat.
 Somnium itaque dicite mihi,
 ut sciam, quod interpretationem quoque ejus veram loquamini.
 Respondentes ergo Chaldaei coram rege dixerunt :
 Non est homo super terram, qui sermonem tuum, rex, possit implere :
 Sed neque regum quisquam magnus et potens verbum hujusemodi sciscitatur ab omni ariolo, et mago, et Chaldaeo.
 Sermo enim, quem tu, rex, quaeris, gravis est :
 nec reperietur quisquam, qui indicet illum in conspectu regis :
 exceptis diis, quorum non est cum hominibus conversatio.
 Quo audito, rex in furore et in ira magna praecipit
 ut perirent omnes sapientes Babylonis.
 Et egressa sententia, sapientes interficiebantur :
 quarebaturque Daniel et socii ejus, ut perirent.
 Tunc Daniel requisivit de lege atque sententia, ab Ariocho principe militiae regis,
 qui egressus fuerat ad interficiendos sapientes Babylonis.
 Et interrogavit eum, qui a rege potestatem acceperat,
 quam ob causam tam crudelis sententia a facie regis esset egressa.
 Cum ergo rem indicasset Ariocho Danieli,
 Daniel ingressus rogavit regem,
 ut tempus daret sibi ad solutionem indicandam regi.
 Et ingressus est domum suam,
 Ananiaeque, Misaeli et Azariae sociis suis indicavit negotium :
 Ut quaerent misericordiam a facie Dei caeli super sacramento isto,
 et non perirent Daniel et socii ejus cum ceteris sapientibus Babylonis.
 Tunc Danieli per visionem nocte mysterium revelatum est :
 et Daniel benedixit Deo caeli,
 et locutus ait :

Sit nomen Dei benedictum a saeculo et usque in saeculum :
 quia sapientia et fortitudo ejus sunt.
 Et ipse mutat tempora, et aetates :
 transfert regna, atque constituit :
 dat sapientiam sapientibus, et scientiam intelligentibus disciplinam :
 Ipso revelat profunda, et abscondita,
 et novit in tenebris constituta :
 et lux cum eo est.
 Tibi, Deus patrum meorum¹, confiteor, teque laudo :
 quia sapientiam et fortitudinem dedisti mihi :
 Et nunc ostendisti mihi quae rogavimus te,
 quia sermonem regis aperuisti nobis.
 Post haec Daniel ingressus ad Ariocho,
 quem constituerat rex ut perderet sapientes Babylonis,
 sic ei locutus est :
 Sapientes Babylonis ne perdas ;
 introduc me in conspectu regis,
 et solutionem regi narrabo.
 Tunc Ariocho festinus introduxit Daniele ad regem,
 et dixit ei :
 Inveni hominem de filiis transmigrationis Juda,
 qui solutionem regi annuntiet.
 Respondit rex, et dixit Danieli,
 cujus nomen erat Baltassar :
 Putasne vere potes indicare mihi somnium,
 quod vidi,
 et interpretationem ejus ?
 Et respondens Daniel coram rege, ait :
 Mysterium, quod rex interrogat,
 sapientes, magi, et arioli, et aruspices non queunt indicare regi.
 Sed est Deus in caelo revelans mysteria,
 qui indicavit tibi, rex Nabuchodonosor,
 quae ventura sunt in novissimis temporibus.
 Somnium tuum et visiones capitis tui in cubili tuo,
 hujusemodi sunt :
 Tu, rex, cogitare cepisti in stratu tuo,
 quid esset futurum post haec :
 Et qui revelat mysteria,
 ostendit tibi quae ventura sunt.
 Mihi quoque non in sapientia, quae est in me plus quam cunctis viventibus,
 sacramentum hoc revelatum est :

Sed ut interpretatio regi manifesta fieret,
 et cogitationes mentis tuae scires.
 Tu, rex, videbas, et ecce quasi statua una grandis :
 statua illa magna, et statura sublimis stabat contra te,
 et intuitus ejus erat terribilis,
 Hujus statuae caput ex auro optimo erat,
 pectus autem et brachia de argento,
 porro venter et femora ex aere.
 Tibiae autem ferreae,
 pedum quaedam pars erat ferrea,
 quaedam fictilis.
 Videbas itaque, donec abscessus est lapis de monte sine manibus :
 et percussit statuam in pedibus ejus ferreis et fictilibus,
 et comminuit eos.
 Tunc contrita sunt pariter ferrum,
 testa, aes, argentum, et aurum ;
 Et redacta quasi in favillam restiva aerea,
 quae rapta sunt vento :
 nullusque locus inventus est eis :
 Lapis autem, qui percusserat statuam,
 factus est mons magnus,
 et implevit universam terram.
 Hoc est somnium :
 Interpretationem quoque ejus dicemus coram te, rex.
 Tu rex regum es :
 Et Deus caeli, regnum, et fortitudinem, et imperium, et gloriam dedit tibi :
 Et omnia in quibus habitant filii hominum :
 et bestiae agri, volucres quoque caeli dedit in manu tua,
 et sub ditione tua universa constituit :
 tu es ergo caput aureum.
 Et post te consurgit regnum aliud minus te [Vulg. add. argenteum] :
 et regnum tertium aliud aereum,
 quod imperabit universae terrae.
 Et regnum quartum erit volut ferrum :
 quomodo ferrum comminuit et domat omnia,
 sic comminuet omnia haec, et conteret.
 Porro quia vidisti pedum et digitorum partem teste figuli,
 et partem ferream :
 Regnum divisum erit,
 quod tamen de plantario ferri oriatur.

1. Vaticanus ms. ut et Memmianus, Martiano teste, et Vulgata, nostrorum pro meorum legunt.

Secundum quod vidisti, ferrum mixtum testa
ex luto.
Et digitos pedum ex parte ferreos, et ex parte
fictiles :
ex parte regnum erit solidum, et ex parte
contritum.
Quod autem vidisti ferrum mixtum testæ ex
luto,
commiscebuntur quidem humano semine :
Sed non adhaerebunt sibi,
sicut ferrum misceri non potest testæ.
In diebus autem regnorum illorum,
suscitabit Deus cæli regnum, quod in æter-
num non dissipabitur,
et regnum ejus populo alteri non tradetur.
Comminuet, et consumet universa regna hæc :
et ipsum stabit in æternum.
Secundum quod vidisti, quod de monte abs-
cisus est lapis, sine manibus,
et comminuit testam, et ferrum, et æs, et
argentum, et aurum,
Deus magnus ostendit regi, qua futura sunt
postea,
et verum est somnium,
et fidelis interpretatio ejus.
Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciem
suam, et Daniele adoravit :
et hostias, et incensum præcepit ut sacri-
ficarent ei.
Loquens ergo rex, ait Danieli :
Vere Deus vester Deus deorum est.
et Dominus regum, et revelans mysteria :
quoniam potuisti aperire sacramentum hoc.
Tunc rex Daniele in sublime extulit,
munera multa et magna dedit ei :
Et constituit eum principem super omnes pro-
vincias Babylonis,
et præfectum magistratum super eunecos
sapientes Babylonis.
Daniel autem postulavit a rege,
et constituit super opera provincie Babylo-
nis, Sidrach, Misach, et Abdenago :
ipse autem Daniel erat in foribus regis.
Visio III. — Nabuchodonosor rex fecit statuam
auream,
altitudine cubitorum sexaginta,
latitudine cubitorum sex,
et statuit eam in campo Dura provincie
Babylonis.
Itaque Nabuchodonosor rex

misit ad congregandos satrapas, magistra-
tus, et iudices, duces, et tyrannos, et
præfectos,
omnesque principes regionum :
ut convenirent ad dedicationem statuæ,
quam erexerat Nabuchodonosor rex.
Tunc congregati sunt satrapæ, magistratus, et
iudices, et duces, et tyranni,
et optimates qui erant in potestatibus cons-
tituti,
et universi principes regionum :
Ut convenirent ad dedicationem statuæ,
quam erexerat Nabuchodonosor rex.
Stabant autem in conspectu statuæ,
quam posuerat Nabuchodonosor rex :
Et præco clamabat valenter :
Vobis dicitur populis, tribubus, et linguis :
In hora, qua audieritis sonitum tubæ,
et fistulæ, et citharæ,
et sambucæ, et psalterii, et symphonie,
et universi generis musicorum,
Cadentes adorato statuam auream,
quam constituit Nabuchodonosor rex.
Si quis autem non prostratus adoraverit,
eadem hora mittetur in fornacem ignis ar-
dentis.
Post hæc igitur statim, ut audierunt omnes
populi sonitum tubæ,
fistulæ, et citharæ,
sambucæ et psalterii, et symphonie,
et omnis generis musicorum :
Cadentes omnes populi, et tribus et lingue
adoraverunt statuam auream,
quam constituerat Nabuchodonosor rex.
Statimque in ipso tempore accedentes viri
Chaldaei
accusaverunt Judeos :
dixeruntque Nabuchodonosor regi : Rex, in
æternum vive :
Tu, rex, posuisti decretum,
ut omnis homo, qui audierit sonitum tubæ,
fistulæ, et citharæ,
sambucæ, et psalterii, et symphonie,
et universi generis musicorum,
prosternat se, et adoret statuam auream.
Si quis autem non procidens adoraverit,
mittatur in fornacem ignis ardentis.
Sunt ergo viri Judei, quos constituisti super
opera regionis Babylonis,
Sidrach, Misach, et Abdenago :
Viri isti contempserunt, rex, decretum

tuum : deos tuos non colunt,
et statuam auream, quam erexisti, non ad-
rant.
Tunc Nabuchodonosor in furore et in ira præ-
cepit,
ut adducerentur Sidrach, Misach et Abde-
nago :
qui confestim adducti sunt in conspectu
regis.
Pronuntiansque Nabuchodonosor rex, ait eis :
Verene, Sidrach, Misach, et Abdenago, deos
meos non colitis,
et statuam auream, quam constitui, non
adoratis ?
Nunc ergo si estis parati, quacunque
hora audieritis sonitum tubæ,
fistulæ, citharæ, sambucæ, et psalterii, et
symphonie,
omnisque generis musicorum,
prosternite vos, et adorato statuam quam
feci :
Quod si non adoraveritis,
eadem hora mittemini in fornacem ignis
ardentis :
et quis est Deus, qui eripiat vos de manu
mea ?
Respondentes Sidrach, Misach, et Abdenago,
dixerunt regi Nabuchodonosor :
Non oportet nos de hac re respondera tibi.
Ecce enim Deus noster, quem colimus,
potest eripere nos de camino ignis ardentis,
et de manibus tuis, o rex, liberare.
Quod si noluerit, notum sit tibi, rex, quia
deos tuos non colimus,
et statuam auream, quam erexisti, non ad-
ramus.
Tunc Nabuchodonosor repletus est furore :
et aspectus faciei illius immutatus est super
Sidrach, Misach, et Abdenago,
et præcepit, ut succenderetur fornax septu-
plum quam succendi consueverat.

Et viris fortissimis de exercitu suo jussit,
ut ligatis pedibus Sidrach, Misach, et Abde-
nago,
mitterent eos in fornacem ignis ardentis.
Et confestim viri illi vinciti, cum bracci-
suis, et tiaris, et calceamentis, et vestibus,
missi sunt in medium fornacis ignis ardentis.
Nam jussio regis urgebat :
fornax autem succensa erat nimis.
Porro viros illos, qui miserant Sidrach, Misach,
et Abdenago,
interfecit flamma ignis,
Viri autem hi tres, id est, Sidrach, Misach, et
Abdenago,
cecidissent in medio camino ignis ardentis,
colligati,

Quæ sequuntur ¹, in *Hebræis voluminibus non reperi.*

Et ambulabant in medio flammæ,
laudantes Deum, et benedicentes Domino.
Stans autem Azarias oravit sic,
aperiensque os suum in medio ignis, ait :
Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum,
et laudabile et gloriosum nomen ² tuum in
sæcula :
Quia justus es in omnibus quæ fecisti in nobis,
et universa opera tua vera,
et vis tua recte, et omnia judicia tua vera.
Judicia enim vera fecisti,
juxta omnia quæ induxisti super nos,
et super civitatem sanctam patrum nostro-
rum Jerusalem :
Quia in veritate, et in iudicio,
induxisti omnia hæc propter peccata nostra.
Peccavimus enim, et inique egimus recedentes
a te :
et deliquimus in omnibus :
Et præcepta tua non audivimus, nec observa-
vimus,

1. Videsis quo sensu notet s. ipse pater in com-
mentariis ad hunc locum : *In Hebræo non habere
regem sicut in LXX, ne adulari viderentur impio,
etc.* Satis enim luculenter legitur in hodierno exem-
plari, לְלִילָא כְּבַשְׂדִּינּוֹר.

2. Clarius in comment. libro primo : *Quæ sequuntur
in Hebr. seu potius Chaldaico non habentur,
sed ex editione Theodotionis addita sunt* : ista enim
pars obliis prænotata hic posita est inter ea quæ

Chaldaice scripta leguntur in Daniele. Ceterum signa
isthæc obelorum retinet adhuc exemplar ms. sacrorum
bibliorum, quod fuit olim monasterii S. Dionysii in
Francia : nunc autem exstat in bibliotheca christia-
nissimi regis, num. 3561. MAR.

3. Manuscripti omnes, excepto codice S. Albini
Andegavensis, sic dividunt hoc versus : *Benedictus
es, Domine Deus patrum nostrorum, et laudabilis,
et gloriosum nomen, etc.* MAR.

nec fecimus sicut præceperas nobis, ut bene nobis esset.
 Omnia ergo, qua induxisti super nos, et universa, que fecisti nobis, vero iudicio fecisti:
 Et tradidisti nos in manibus inimicorum iniquorum,
 et pessimorum pravavicalorumque,
 et regi injusto et pessimo ultra omnem terram.
 Et nunc non possumus aperire os:
 confusio et opprobrium facti sumus servis tuis, et his qui colunt te.
 Ne, quesumus, tradas nos in perpetuum,
 propter nomen tuum,
 et ne dissipes testamentum tuum:
 Neque auferas misericordiam tuam a nobis,
 propter Abraham dilectum tuum:
 et Isaac servum tuum,
 et Israel sanctum tuum:
 Quibus locutus es pollicens,
 quod multiplicares semen eorum sicut stellas cæli,
 et sicut arenam que est in littore maris:
 Quia, Domine, imminuti sumus plus quam omnes gentes,
 sumusque humiles in universa terra hodie propter peccata nostra.
 Et non est in tempore hoc princeps,
 et propheta, et dux,
 neque holocaustum, neque sacrificium,
 neque oblatio, neque incensum,
 Neque locus primitiarum coram te,
 ut possimus invenire misericordiam:
 Sed in anima contrita,
 et spiritu humilitatis suscipiamur.
 Sicut in holocausto arietum, et taurorum,
 et sicut in millibus agnorum pinguium,
 Sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, ut placeat tibi,
 quoniam non est confusio confidentibus in te:
 Et nunc sequimur in toto corde,
 et timeamus te, et querimus faciem tuam.
 Ne confundas nos:
 sed fac nobiscum juxta mansuetudinem tuam,
 et secundum multitudinem misericordie tue.
 Et erue nos in mirabilibus tuis,
 et da gloriam nomini tuo, Domine:

Et confundantur omnes, qui ostendunt servis tuis mala,
 confundantur in omni potentia,
 et robor eorum conteratur:
 Et sciant, quia tu es Dominus Deus solus,
 et gloriosus super orbem terrarum.
 Et non cessabant qui miserant eos, ministri regis
 succendere fornacem,
 naphtha, et stuppa, et pice, et malleolis:
 Et effundebatur flamma super fornacem
 cubitis quadraginta et novem:
 Et erupit,
 et incendit quos reperit juxta fornacem de Chaldaeis,
 Angelus autem Domini descendit cum Azaria,
 et sociis ejus, in fornacem:
 Et excussit flammam ignis de fornace,
 et fecit medium fornacis quasi ventum roris flantem:
 Et non tetigit eos omnino ignis, neque contristavit,
 nec quidquam molestie intulit.
 Tunc hi tres quasi ex uno ore laudabant,
 et glorificabant, et benedicebant Deo in fornace, dicentes:
 Benedictus es, Domine Deus patrum nostrorum;
 et laudabilis, et superexaltatus in sæcula.
 Et benedictum nomen glorie tue sanctum:
 et laudabile, et superexaltatum in omnibus sæculis.
 Benedictus es in templo sancto glorie tue:
 et superlaudabilis, et superexaltatus¹ in sæcula.
 Benedictus es in throno regni tui:
 et superlaudabilis, et superexaltatus in sæcula.
 Benedictus es, qui intueris abyssos,
 et sedes super cherubim:
 et laudabilis, et superexaltatus in sæcula.
 Benedictus es in firmamento cæli:
 et laudabilis et gloriosus in sæcula,
 Benedicte omnia opera Domini Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicte Angeli Domini Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicte cæli Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.

1. Hic quoque cum plerisque aliis apud Martian. mss. nostri legunt, *supergloriosus pro superexaltatus.*

Benedicite aque omnes, que super cælos sunt,
 Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite omnes virtutes Domini Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite sol et Luna Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite stella cæli Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite omnis imber et ros Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite omnes spiritus Dei Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite ignis et æstus¹ Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite frigus et æstus Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite rores et pruina Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite gelu et frigus Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite glacies et nives Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite noctes et dies Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite lux et tenebræ Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite fulgura et nubes Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite terra Dominum:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite montes et colles Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite cete, et omnia que moventur in aquis, Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite omnes volucres cæli Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite omnes bestie et pecora Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite filii hominum Domino:

laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicat Israel Dominum:
 laudet et superexaltet eum in sæcula.
 Benedicite sacerdotes Domini Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite servi Domini Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite spiritus et animæ iustorum Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite sancti et humiles corde Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Benedicite Anania, Azaria, Misael Domino:
 laudate et superexaltate eum in sæcula.
 Quia eruit nos de inferno,
 et salvos fecit de manu mortis,
 et liberavit nos de medio ardentis flammæ,
 et de medio ignis eruit nos.
 Confitemini Domino quoniam bonus;
 quoniam in sæculum misericordia ejus.
 Benedicite omnes religiosi Domino Deo dorum:
 laudate et confitemini ei,
 quia in omnia sæcula misericordia ejus.

Hucusque non habentur in Hebræo, ut quæ posuimus, de Theodotionis editione translata sunt.

Tunc Nabuchodonosor rex obstupuit, et surrexit prope,
 et ait optimatibus suis:
 Nomen tres viros misimus in medium ignis compeditos?
 Qui respondentes dixerunt regi:
 Vere, rex.
 Respondit, et ait:
 Ecco ego video viros quatuor solutos,
 et ambulantes in medio ignis,
 et nihil corruptionis in eis est,
 et species quarti similis Filio Dei.
 Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium fornacis ignis ardentis, et ait:
 Sidrach, Misach, et Abdenago, servi Dei excelsi,
 egredimini, et venite:
 Statimque egressi sunt Sidrach, Misach et Abdenago de medio ignis.

1. Ms. codex regius, *ignis et cauma.* Mart.

Et congregati satrapæ, magistratus, et iudices,
et potentes regis,
contemplabantur viros illos,
Quoniam nihil potestatis habuisset ignis in
corporibus eorum,
et capillus capitis eorum non esset adustus,
et saraballa¹ eorum non fuisset immolata,
et odor ignis non transisset per eos.
Et erumpens Nabuchodonosor, ait :
Benedictus Deus eorum,
Sidrach videlicet, Misach et Abdenago,
qui misit Angelum suum :
Et eruit servos suos,
qui crediderunt in eum ;
Et verbum regis immutaverunt,
Et tradiderunt corpora sua ne servirent,
et ne adorarent omnem Deum, excepto Deo
suo :
A me ergo positum est hoc decretum,
ut omnis populus, tribus, et lingua,
quacunque locuta fuerit blasphemiam contra
Deum Sidrach, Misach, et Abdenago,
disperat, et domus ejus vastetur :
Neque enim est Deus alius,
qui posuit ita salvare.
Tunc rex promovit Sidrach, Misach, et Abdenago,
in provincia Babylonis.
Nabuchodonosoro rex,
omnibus populis, gentibus, et linguis, qui
habitant in universa terra,
pax vobis multiplicetur.
Signa et mirabilia fecit apud me Deus excelsus.
Placuit ergo mihi prædicare signa ejus, quia
magna sunt ;
et mirabilia ejus, quia fortia :
Et regnum ejus regnum sempiternum :
et potestas ejus in generationem et generationem.

1. Pro *saraballa* mss. fore omnes legunt ut in LXX, *sarabara*. Canon Memmianus in corpore habet *sarabara*, in margine vero hanc variantem lectionem, *alibi sarabarie*. Hos errores redarguit S. Hieronymus, l. i. comment. in Danielum : « Pro braccis, inquit, quas Symmachus ἐνδεδυκῶς interpretatus est, Aquile et Theodotio *saraballa* dixerunt, et non, ut corrupte legitur, *saraballa*. Lingua autem Chaldaeorum *saraballa* crura hominum vocantur et tibiæ et ὀστέονα; etiam bracciorum, quibus crura teguntur

Visio IV. — Ego Nabuchodonosor quietus eram
in domo mea,
et florens in palatio meo :
Somnium vidi, quod perterritum me :
et cogitationes meæ in stratu meo.
et visiones capitis mei conturbaverunt me.
Et per me propositum est decretum,
ut introducerentur in conspectu meo cuncti
sapientes Babylonis,
et ut solutionem somni indicarent mihi.
Tunc ingrediebantur arioli, magi, Chaldaei, et
aruspices,
et somnium narraui in conspectu eorum :
et solutionem ejus non indicaverunt mihi.
Donec collega² ingressus est in conspectu meo
Daniel,
cui nomen Baltassar secundum nomen Dei
mei,
qui habet spiritum deorum sanctorum in
semetipso :
et somnium coram ipso locutus sum.
Baltassar, princeps ariolorum,
quem ego scio quod spiritum sanctorum
deorum habes in te,
et omne sacramentum non est impossibile
tibi :
Visiones somniorum meorum, quas vidi, et
solutionem eorum narra.
Visio capitis mei in cubili meo :
Videbam, et ecce arbor in medio terre,
et altitudo ejus nimia.
Magna arbor, et fortis :
et proceritas ejus contingens caelum :
aspectus illius erat usque ad terminos uni-
verse terre.
Folia ejus pulcherrima, et fructus ejus ni-
milu :
et esca universorum in ea.
Subter eam habitabant animalia et bestiae,
et in ramis ejus conversabantur volucres cœli :
et ex ea vesebatur omnis caro.

et tibiæ, quasi crurales et tibiales appellatæ sunt ».
MARR.

2. Textus Hebræus habet נִרְדָּמָה, quæ Chaldaica vox proprie significat *asium*. Quamobrem visus est docilis viris s. pater Græcum exemplar hic præ oculis habuisse, atque ipsum quidem mendosum, utpote quo pro ἑταίρου leggeret ἑταίρου, quæ vox *collegam* sonat. Videsis tamen quæ ad hunc locum in commentariis adnotamus.

Videbam in visione capitis mei super stratum
meum :
et ecce vigil et sanctus de cælo descendit.
Clamavit fortiter, et sic ait :
Succidite arborem, et præcidite ramos ejus :
Excutite folia ejus,
et dispergite fructum ejus :
Fugiant bestiae quæ subter eam sunt,
et volucres de ramis ejus.
Veruntamen germen radicum ejus in terra
sinite,
et alligetur vinculo ferreo et aereo, in her-
bis quæ foris sunt,
et rore cœli tingatur,
et cum feris pars ejus in herba terra.
Cor ejus ab humano commutetur,
et cor feræ detur ei :
et septem tempora mutantur super eum.
In sententia vigillum decretum est,
et sermo sanctorum, et petitio :
Donec cognoscant viventes,
quoniam dominatur Excelsus in regno ho-
minum ;
Et quicumque voluerit, dabit illud,
et humillimum hominem constituet super
eum,
Hoc somnium vidi
ego rex Nabuchodonosor :
Tu ergo, Baltassar, interpretationem narra fe-
stinus :
quia omnes sapientes regni mei non queunt
solutionem edicere mihi :
Tu autem potes,
quia spiritus deorum sanctorum in te est.
Tunc Daniel, cujus nomen Baltassar,
cepit intra semetipsum tacitus cogitare quasi
hora una :
et cogitationes ejus conturbabant eum.
Respondens autem rex ait :
Baltassar, somnium et interpretatio ejus non
conturbent te.
Respondit Baltassar, et dixit :
Domine mi, somnium his qui te oderunt,
et interpretatio ejus hostibus tuis sit.
Arborem quam vidisti sublimem atque robus-
tam,
cujus altitudo pertingit ad cœlum, et as-
pectus illius in omnem terram :
Et rami ejus pulcherrimi,
et fructus ejus nimius ;
Et esca omnium in ea,
et subter eam habitantes bestiae agra,
et in ramis ejus commorantes aves cœli :
Tu es rex, qui magnificatus es, et invaluisti,
et magnitudo tuo crevit, et pervenit usque
ad cœlum,
et potestas tua in terminos universæ terræ.
Quod autem vidit rex vigilem et sanctum des-
cendere de cælo, et dicere :
Succidite arborem, et dissipate illam ;
Attamen germen radicum ejus in terra dimit-
tite,
et vinciatur ferro et aere in herbis foris,
et rore cœli conspergatur,
et cum feris sit pabulum ejus,
donec septem tempora mutantur super eum :
Hæc est interpretatio sententiæ Altissimi,
quæ pervenit super dominum meum re-
gem :
Ejicient te ab hominibus,
et cum bestiis feris erit habitatio tua,
et fœnum ut bos comedes,
et rore cœli infunderis :
Septem quoque tempora mutabuntur super te,
donec scias quod dominetur Excelsus super
regnum hominum,
et quicumque voluerit, det illud.
Quod autem præcepit, ut relinqueretur ger-
men radicum ejus,
id est, arboris :
Regnum tuum tibi manebit,
postquam cognoveris potestatem esse cœles-
tem.
Quamobrem, rex, consilium meum placeat tibi,
et peccata tua elemosynis redime,
et iniquitates tuas misericordis pauperum :
forsitan ignoscet delictis tuis.
Omnia venerunt super Nabuchodonosor re-
gem.
Post finem mensium duodecim,
in aula Babylonis deambulabat.
Responditque rex, et ait :
Nonne hæc est Babylon magna, quam ego
ædificavi in domum regni,
in robore, fortitudinis meæ, et in gloria de-
coris mei ?
Cum adhuc sermo esset in ore regis,
vox de cælo ruit :
Tibi dicitur, Nabuchodonosor rex :
Regnum transit a te :
Et ab hominibus te ejicient,
et cum bestiis feris erit habitatio tua :

Fenum quasi bos comedes,
et septem tempora mutabuntur super te :
Donec scias quod dominetur Excelsus in regno
hominum,
et cuiuscunque voluerit, det illud.
Eadem hora sermo completus est super Nabu-
chodonosor,
et ex hominibus ejectus est ;
Et fenum ut bos comedit,
et rore cœli corpus ejus infectum est :
Donec capilli ejus in similitudinem aquilarum
crescerent,
et unguis ejus quasi avium.
Igitur post finem dierum,
ego Nabuchodonosor oculos meos ad cœlum
levavi,
et sensus meus redditus est mihi :
Et Altissimo benedixi,
et viventem in sempiternum laudavi et glo-
rificavi :
Quia potestas ejus potestas sempiterna,
et regnum ejus in generationem et genera-
tionem.
Et omnes habitatores terre apud eum in nihi-
lum reputati sunt :
juxta voluntatem enim suam facit tam in vir-
tutibus cœli, quam in habitatoribus terræ :
Et non est qui resistat manui ejus,
et dicat ei : Quare fecisti ?
In ipso tempore sensus meus reversus est ad
me,
et ad honorem regni mei decoremque per-
veni,
et figura mea reversa est ad me :
Et optimates mei, et magistratus mei requisie-
runt me,
et in regno meo restitutus sum :
et magnificentia amplior addita est mihi.
Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, et ma-
gnifico,
et glorifico regem cœli :
Quia omnia opera ejus vera,
et viæ ejus judicia :
et gradientes in superbia potest humiliare.

Visio V. — Baltassar rex fecit grande convivium
optimatibus suis millo :
et unusquisque secundum suam bibebat eta-
tem.
Præcepit ergo jam temulentus, ut affererent
vasa aurea et argentea,

quæ asportaverat Nabuchodonosor pater ejus
de templo, quod fuit in Jerusalem :
Ut biberent in eis rex et optimates ejus,
uxoresque ejus, et concubine.
Tunc allata sunt vasa aurea,
quæ asportaverat de templo, quod fuerat in
Jerusalem :
Et biberunt in eis rex et optimates ejus,
uxores et concubinae ejus.
Bibebant vinum, et laudabant deos suos aureos,
et argenteos, et æreos, ferreos, ligneosque et
lapideos.
In eadem hora apparuerunt digiti,
quasi manu hominis scribentis contra cande-
labrum
in superficie parietis aulae regie :
et rex aspicebat articulos manus scribentis.
Tunc regis facies commutata est,
et cogitationes ejus perturbabant eum ;
Et compages renum ejus solvebantur,
et genua ejus ad se invicem collidebantur.
Exclamavit itaque rex fortiter,
ut introducerent magos, Chaldaeos, et arus-
pices.
Et proloquens rex ait sapientibus Babylonis :
Quicumque legerit scripturam hanc,
et interpretationem ejus manifestam mihi
fecerit,
Purpura vestietur, et torquem auream habebit
in collo,
et tertius in regno meo erit.
Tunc ingressi omnes sapientes regis, non po-
tuerunt scripturam legere,
nec interpretationem indicare regi.
Unde rex Baltassar satis conturbatus est,
et vultus illius immutatus est :
sed et optimates ejus turbabantur.
Regina autem, pro re quæ acciderat regi, et
optimatibus ejus,
domum convivii ingressa est :
Et proloquens ait : Rex, in æternum vive :
non te conturbent cogitationes tue, neque
facies tua immutetur.
Est vir in regno tuo, qui spiritum deorum sanc-
torum habet in se :
et in diebus patris tui scientia et sapientia
invente sunt in eo :
Nam et rex Nabuchodonosor pater tuus,
principem magorum, incantatorum, Chaldeo-
rum et aruspicum constituit eum,
pater, inquam, tuus, o rex :

Quia spiritus amplior, et prudentia intelligen-
tiaque,
interpretatio somniorum, et ostensio secre-
torum, ac solutio ligatorum, inventæ sunt
in eo,
hoc est in Daniele : cui rex posuit nomen Bal-
tassar.
Nunc itaque Daniel vocetur,
et interpretationem narrabit.
Igitur introductus est Daniel coram rege.
Ad quem præfatus rex ait :
Tu es Daniel de filiis captivitatis Juda,
quem adduxit rex pater meus de Judea ?
Audi de te, quoniam spiritum deorum ha-
beas :
et scientia intelligentiaque ac sapientia am-
plior inventa est in te.
Et nunc introgressi sunt in conspectu meo sa-
pientes magi, ut scripturam hanc legerent,
et interpretationem ejus indicarent mihi :
et nequiverunt sensum sermonis hujus edicere.
Porro ego audi de te, quod possis obscura
interpretari,
et ligata dissolvere :
Si ergo vales scripturam legere,
et interpretationem ejus indicare mihi,
Purpura vestieris, et torquem auream circa col-
lum tuum habebis,
et tertius in regno meo princeps eris.
Ad quem respondens Daniel, ait coram rege :
Munera tua sint tibi, et dona domus tuæ alteri
da :
Scripturam autem legam tibi, rex,
et interpretationem ejus ostendam tibi.
O rex, Deus altissimus, regnum et magnificen-
tiam,
et gloriam et honorem dedit Nabuchodonosor
patri tuo.
Et propter magnificentiam quam dederat ei,
tremebant et metuebant eum :
Quos volebat, interficiebat ;
et quos volebat, percutiebat :
Quos volebat, exaltabat ;
et quos volebat humiliabat ;

Quando autem elevatum est cor ejus,
et spiritus illius obfirmatus est ad superbiam,
depositus est de solio regni sui,
et gloria ejus ablata est :
Et a filiis hominum ejectus est,
sed et cor ejus cum bestiis positum est,
et cum onagris erat habitatio ejus :
Fenum quoque ut bos comedebat,
et rore cœli corpus ejus infectum est ;
Donec cognosceret quod potestatem habeat Altis-
simus in regno hominum,
et quemcunque voluerit, suscitabit super
illud.
Tu quoque, filius ejus Baltassar, non humiliasti
cor tuum,
cum scires hæc omnia :
Sed adversum Dominatorem cœli elevatus es,
et vasa domus ejus allata sunt coram te :
Et tu, et optimates tui,
et uxores tuæ et concubinae tuæ, vinum bibis-
tis in eis ?
Deos quoque argenteos, et aureos, et æreos,
ferreos, ligneosque et lapideos,
qui non vident, neque audiunt, neque sen-
tiunt, laudasti :
Porro Deum, qui habet flatum tuum in manu
sua, et omnes vias tuas,
non glorificasti,
Idecirco ab eo missus es articulus manus,
quæ scripsit hoc, quod exaratum est.
Hæc est autem scriptura, quæ digesta est :
MANE, THEGEL, PHARES.
Et hæc est interpretatio sermonis,
MANE : numeravit Deus regnum tuum,
et complevit illud.
THEGEL : appensus es in statera,
et inventus es minus habens.
PHARES : divisum est regnum tuum,
et datum est Medis et Persis.
Tunc, jubente rege, indutus est Daniel purpura,
et circumdata est torques aurea collo ejus :
et prædicatum est de eo quod haberet potes-
tatem tertius in regno suo.
Eadem nocte interfectus est Baltassar rex Chal-
daeus.

1. Plures mss. genere masculino legunt pronomen
relativum, *qui scripsit hoc* : id vero ad articulum
minus referri potest ; licet in Chaldaico textu relati-
vum *manum* respiciat מן יד די יעדא, id est, *hujus*
manus. MART.

2. Pronomen *suo* Vaticanus ms. tacet : estque
etiam in Hebræo duntaxat מלכותו.
3. Canon Carcassonensis pronomine gentilitio pos-
suit nomen proprium Babylonis urbis regia : *Eadem*
nocte interfectus est Baltassar rex Babylonis. Et
Darius, etc. MART.

Et Darius Medus successit in regnum annos natus sexaginta duos.

Visio VI. — Placuit Dario, et constituit super regnum satrapas centum viginti, ut essent in toto regno suo.

Et super eos principes tres, ex quibus Daniel unus erat :

Ut satrapæ illis redderent rationem, et rex non sustineret molestiam.

Igitur Daniel superabat omnes principes et satrapas ; quia spiritus Dei amplior erat in eo. Porro rex cogitabat constituere eum super omne regnum :

unde principes et satrapæ querebant occasionem ut invenirent Daniæ ex latere regis ; Nullamque causam et suspicionem reperire poterunt, eo quod fidelis esset, et omnis culpa et suspicio non inveniretur in eo.

Dixerunt ergo viri illi :

Non inveniemus Daniæ huic aliquam occasionem, nisi forte in logo Dei sui.

Tunc principes et satrapæ surripuerunt regi, et sic locuti sunt et :

Dari rex, in æternum vive : consilium inierunt cuncti principes regni, magistratus, et satrapæ, senatores, et iudices, ut decretum imperatorum exeat, et edictum :

Ut omnis qui petierit aliquam petitionem a quocunque Deo et homine, usque ad dies triginta, nisi a te, rex, mittatur in lacum leonum.

Nunc itaque, rex, confirma sententiam, et scribe decretum :

ut non immutetur quod statutum est a Medis et Persis,

nec prævaricari cuiquam liceat.

Porro rex Darius proposuit edictum, et statuit.

Quod cum Daniel comperisset, id est, constitutam legem,

ingressus est domum suam :

Et fenestris apertis in cenaculo suo contra Jerusalem tribus temporibus in die flectebat genua sua, et adorabat.

Confitebaturque coram Deo suo, sicut et ante facere consueverat.

Viri igitur illi curiosius inquirentes, invenerunt Daniæ orantem et obsecrantem Deum suum.

Et accedentes locuti sunt regi super edicto :

Rex, nunquid non constituisti, ut omnis homo, qui rogaret quemquam de diis et hominibus, usque ad dies triginta, nisi te, rex, mitteretur in lacum leonum ?

Ad quos respondens rex, ait :

Verus sermo, juxta decretum Medorum atque Persarum, quod prævaricari non licet.

Tunc respondentes dixerunt coram rege :

Daniæ de filiis captivitatis Judæ, non curavit de lege tua et de edicto quod constituisti, sed tribus temporibus per diem erat obsecratione sue.

Quod verbum cum audisset rex, satis contristatus est :

Et pro Daniæ posuit cor ut liberaret eum, et usque ad occasum solis laborabat ut erueret illum.

Viri autem illi intelligentes regem, dixerunt ei : Scito, rex, quia lex Medorum atque Persarum est,

ut omne decretum, quod constituerit rex, non liceat immutari.

Tunc rex præcepit : et adduxerunt Daniæ, et miserunt eum in lacum leonum.

Dixitque rex Daniæ :

Deus tuus, quem colis semper, ipse liberabit te.

Allatusque est lapis unus, et positus est super os laçi :

quem obsignavit rex annulo suo, et annulo optinatum suorum, ne quid fieret contra Daniæ.

nymus tamen *regem* interpretatur, ut manifestissime comprobari potest tum e ms. tum e comment. ejusdem. MAAR.

Et abiit rex in domum suam, et dormivit incoenatus, cibique non sunt allati coram eo, insuper et somnus recessit ab eo.

Tunc rex primo diluculo consurgens, festinus ad lacum leonum perrexit :

Appropinquansque lacui, Daniæ voce lacrymabili inelamavit, et affatus est eum :

Daniæ, serve Dei viventis, Deus tuus, cui tu servus semper, putasne valuit te liberare a leonibus ?

Et Daniæ regi respondens ait : Rex, in æternum vive :

Deus meus misit Angelum suum, et conclusit ora leonum, et non nocuerunt mihi :

Quia coram eo justitia inventa est in me : sed et coram te, rex, delictum non feci.

Tunc rex vehementer gavisus est super eo, et Daniæ præcepit educi de lacu :

Eductusque est Daniæ de lacu, et nulla læsio inventa est in eo, quia credidit Deo suo.

Jubente autem rege, adducti sunt viri illi, qui accusaverant Daniæ :

Et in lacum leonum missi sunt, ipsi, et filii, et uxores eorum :

Et non pervenerunt usque ad pavimentum lacui, donec arripenter eos leones, et omnia ossa eorum comminuerunt.

Tunc Darius rex scripsit universis populis, tribubus, et linguis,

habitantibus in universa terra :

Pax vobis multiplicetur.

A me constitutum est decretum, ut in universo imperio et regno meo, tremescant et paveant Deum Daniæ.

Ipsæ est enim Deus vivens, et æternus in sæcula, et regnum ejus non dissipabitur, et potestas ejus usque in æternum.

Ipsæ liberator, atque salvator, faciens signa, et mirabilia in cælo et in terra : qui liberavit Daniæ de lacu leonum.

Porro Daniæ perseveravit usque ad regnum Darii, regnumque Cyri Persæ.

Visio VII. — Anno primo Baltassar regis Babylonis, Daniæ somnium vidit : visio autem capituli ejus in cubili suo :

et somnium scribens, brevi sermone comprehendit : summaticque perstringens, ait :

Videbam in visione mea nocte, et ecce quatuor venti cœli pugnabant in mari magno.

Et quatuor bestiæ grandes ascendeabant de mari diversæ inter se.

Prima quasi leona, et alas habebat aquilæ :

Aspiciebam donec evulsæ sunt alas ejus, et sublata est de terra :

Et super pedes quasi homo stetit, et cor ejus datum est ei :

Et ecce bestia alia similis urso in parte stetit : et tres ordines erant in ore ejus, et in dentibus ejus,

Et sic dicebant ei : Surge, comede carnes plurimas.

Post hoc aspiciebam, et ecce alia quasi pardus :

Et alas habebat avis quatuor super se, et quatuor capita erant in bestia, et potestas data est ei.

Post hoc aspiciebam in visione noctis, et ecce bestia quarta terribilis, atque mirabilis et fortis nimis.

Dentes ferreos habebat maguos, comedens atque comminuens, et reliqua pedibus suis conculcans :

Dissimilis autem erat cæteris bestiis, quas videbam ante eam, et habebat cornua decem.

Considerabam cornua, et ecce cornu aliud parvulum ortum est de medio eorum :

Et tria de cornibus primis evulsa sunt a facie ejus :

et ecce oculi, quasi oculi hominis erant in cornu isto, et os loquens ingentia.

Aspiciebam donec throni positi sunt, et Antiquus dierum sedit.

Vestimentum ejus quasi nix candidum, et capilli capiti ejus quasi lana munda :

Thronus ejus flammæ ignis : rote ejus ignis ascensus.

Fluvius igneus, rapidusque egrediebatur a facie ejus.

Millia millium centena millia assistebant ei, et decies milies centena millia assistebant ei.

1. In Chaldæo scriptum legitur מלכותא, *mal-kutha*, quod *regnum* significat, non *regem*. Hinc genuinam dicere possumus lectionem codicis ms. regii num. 3564, ubi habetur, *ex latere regni*. Hiero-

Judicium sedit,
et libri aperti sunt.
Aspiciebam propter vocem sermonum grandium,
quos cornu illud loquebatur :
Et vidi quoniam interfecta esset bestia,
et perisset corpus ejus, et traditum esset ad comburendum igni :
Aliarum quoque bestiarum ablata esset potestas,
et tempora vitæ constituta essent eis usque ad tempus et tempus.
Aspiciebam ergo in visione noctis,
et ecce cum nubibus cæli quasi Filius hominis veniebat,
et usque ad Antiquum dierum pervenit :
et in conspectu ejus obtulerunt eum.
Et dedit ei potestatem, et honorem, et regnum :
et omnes populi, tribus, et lingue ipsi servient :
Potestas ejus potestas æterna, quæ non auferetur :
et regnum ejus, quod non corrumpetur.
Horruit spiritus meus,
ego Daniel territus sum in his,
et visiones capitis mei conturbaverunt me.
Accessi ad munus de assistentibus,
et veritatem querebam ab eo de omnibus his.
Qui dixit mihi interpretationem sermonum,
et docuit me :
Hæ bestie magnæ quatuor,
quatuor regna consurgent de terra 1.
Suscipient autem regnum sancti Dei altissimi,
et obtinebunt regnum usque in sæculum, et sæculum sæculorum.
Post hoc volui diligenter discere de bestia quarta,
quæ erat dissimilis valde ad omnibus, et terribilis nimis,
dentes et ungues ejus ferrei :
Comedeat, et comminebat,
et reliquias pedibus suis conculcabat :
et de cornibus decem, quæ habebat in capite :
et de alio, quod ortum fuerat,
ante quod ceciderant tria cornua :

Et de cornu illo quod habebat oculos,
et os loquens grandia, et majus erat cæteris.
Aspiciebam,
et ecce cornu illud faciebat bellum adversus sanctos,
et prævalebat eis,
donec venit Antiquus dierum, et judicium dedit sanctis Excelsi,
et tempus advenit, et regnum obtinuerunt sancti.
Et sic ait : Bestia quarta, regnum quartum erit in terra,
quod majus erit omnibus regnis,
et devorabit universam terram, et conculcabit, et comminuet eam.
Porro cornua decem ipsius regni,
decem reges erunt :
Et alius consurget post eos,
et ipse potentior erit prioribus,
et tres reges humiliabit.
Et sermones contra Excelsum loquetur,
et sanctos Altissimi conteret :
Et putabit quod possit mutare tempora, et leges :
et tradentur in manu ejus usque ad tempus, et tempora, et dimidium temporis.
Et judicium sedebit,
ut auferatur potentia, et conteratur, et disperat usque in finem.
Regnum autem, et potestas, et magnitudo regni,
quæ est subter omne cælum,
detur populo sanctorum Altissimi :
Cujus regnum, regnum sempiternum est,
et omnes reges servient ei, et obedient.

HUCUSQUE FINIS VERBI.

Ego Daniel multum cogitationibus meis conturbabar,
et facies mea mutata est in me :
verbum autem in corde meo conservavi.

Visio VIII. — Anno tertio regni Ballassar regis,
visio apparuit mihi.

Ego Daniel, post id quod videram in principio,
vidi in visione mea 2.

1. Ita mss. antiquiores ac melioris notæ juxta phrasim Hebr. sive Chaldaicam, ubi hæc verbum substantivum, hæc pronomen relativum invenias : hæc tamen supplet textus comment. Hieronymi in Daniellem, in quo legitur : *Hæc quatuor bestie magna quatuor sunt regna, quæ consurgent de terra.* In

Chaldaico fonte scriptum est, *אֲרְבַּע מַלְכֵי יְהוּדָא מִן אַרְבַּע אַרְבַּע* *arba malkim jehudam min araa*, id est, *quatuor reges consurgent de terra.* MARC.

2. Sex vel septem mss. codices, et cum eis exemplaria canonis legunt hoc modo : alii vero pro civitate regionis habent : *quod est in Elam regione.* id

cum essem in Susis castro, quod est in Elam civitate :
Vidi autem in visione esse me super portam Ulai.
Et levavi oculos meos, et vidi :
et ecce aries unus stabat ante paludem, habens cornua excelsa,
et unum excelsius altero atque succrescens.
Postea vidi arietem cornibus ventilantem contra occidentem,
et contra aquilonem,
et contra meridiem,
Et omnes bestie non poterant resistere ei,
neque liberari de manu ejus :
Fecitque secundum voluntatem suam,
et magnificatus est :
Et ego intelligebam :
ecce autem hircus caprarum veniebat ab occidente super faciem totius terre,
et non langebat terram :
porro hircus habebat cornu insigne oculos suos.
Et venit usque ad arietem illum cornutum,
quem videram stantem ante portam,
et cucurrit ad eum in impetu fortitudinis suæ.
Cumque appropinquasset prope arietem, efferratus est in eum,
et percussit arietem :
Et comminuit duo cornua ejus,
et non poterat aries resistere ei :
Cumque eum misisset in terra, conculcavit,
et nemo quibat liberare arietem de manu ejus.
Hircus autem caprarum magnus factus est nimis :
cumque crevisset, fractum est cornu magnum,
et orta sunt quatuor cornua subter illud per quatuor ventos cæli.
De uno autem ex eis egressum est cornu unum modicum :
et factum est grande contra meridiem,
et contra orientem,
et contra fortitudinem :
Et magnificatum est usque ad fortitudinem cæli :

et deiecit de fortitudine, et de stellis, et conculcavit eas :
Et usque ad principem fortitudinis magnificatum est,
et ab eo tulit jugè sacrificium,
et deiecit locum sanctificationis ejus.
Robor autem datum est contra jugè sacrificium,
propter peccata :
et prosterneretur veritas in terra, et faciet, et prosperabitur.
Et audivi unum de sanctis loquentem :
et dixit unus sanctus alteri nescio cui loquenti :
Usquequo visio, et jugè sacrificium,
et peccatum desolationis, quæ facta est :
et sanctuarium, et fortitudo conculcabitur ?
Et dixit ei : Usque ad vesperam et mane, duo millia 1 trecenti :
et mundabitur sanctuarium :
Factum est autem cum viderem ego Daniel visionem,
et quererem intelligentiam :
ecce stetit in conspectu meo quasi species viri.
Et audivi vocem viri inter Ulai :
et clamavit, et ait :
Gabriel, fac intelligere istam visionem.
Et venit, et stetit juxta ubi ego stabam :
cumque venisset, pavens corruï in faciem meam,
et ait ad me :
Intellige, fili hominis,
quoniam in tempore finis complebitur visio.
Cumque loqueretur ad me, collapsus sum pronus in terram,
et tetigit me, et statuit me in gradu meo,
dixitque mihi :
Ego ostendam tibi quæ futura sunt in novissimo maledictionis :
quoniam habet tempus finem suum.
Aries quem vidisti habere cornua,
rex Medorum est atque Persarum.
Porro hircus caprarum, rex Græcorum est,
et cornu grande quod erat inter oculos ejus,
ipse est rex primus,
Quod autem, fracto illo, surrexerunt quatuor pro eo,

minime prætermisum est ab Hieronymo in comment. hujus loci, sic enim scribit : *In Elam regione, sive, ut Symmachus interpretatus est, civitate, a qua eliam regio nomen accepit, ut a Babylone Babylonii, et ab Elam Elamita, etc.* MARC.

1. Nostri mss. cum Vulgata ipsum *dies*, nomen præponunt, *dies duo millia*, etc. quod tamen in Hebræo tacet.

quatuor reges de gente ejus consurgent,
sed non in fortitudine ejus.
Et post regnum eorum, cum creverint iniqui-
tales,
consurget rex impudens facie, et intelligens
propositiones.
Et roborabitur fortitudo ejus,
sed non in viribus suis :
Et supra quam credi potest, universa vastabit,
et prosperabitur, et faciet.
Et interficiet robustos,
et populum sanctorum, secundum volunta-
tem suam,
et dirigetur dolus in manu ejus :
Et cor suum magnificabit,
et in copia rerum omnium occidet plurimos :
Et contra principem principum consurget,
et sine manu conteretur.
Et visio vespere et mane, quae dicta est, vera
est :
tu ergo signa visionem, quia post dies multos
erit.
Et ego Daniel langui,
et aegrotavi per dies :
Cumque surrexissem, faciebam opera regis,
et stupebam ad visionem,
et non erat qui interpretaretur.

Visio IX. — In anno primo Darii filii Assueri de
semine Medorum,
qui imperavit super regnum Chaldaeorum :
Anno uno regni ejus,
ego Daniel intellexi in libris numerum anno-
rum, de quo factus est sermo Domini ad
Jeremiam prophetam,
ut complerentur desolationis Jerusalem sep-
tuaginta anni,
Et posui faciem meam ad Dominum Deum
meum rogare,
et deprecari in jejuniis, sacco et cinere.
Et oravi Dominum Deum meum,
et confessus sum, et dixi :
Obsecro, Domine Deus magne et terribilis,
custodiens pactum et misericordiam diligen-
tibus te,
et custodientibus mandata tua.
Peccavimus,
iniquitatem fecimus,
impie egimus,
et recessimus :
Et declinavimus a mandatis tuis ac judiciis :

Non obedivimus servis tuis prophetis,
qui locuti sunt in nomine tuo regibus
nostris,
principibus nostris,
patribus nostris,
omniique populo terrae.

Tibi, Domine, justitia :
nobis autem confusio faciei :
sicut est hodie viro Juda, et habitatoribus
Jerusalem, et omni Israel :

His qui prope sunt, et his qui procul,
in universis terris, ad quas ejecisti eos,
propter iniquitates eorum, in quibus pecca-
verunt in te.

Domine, nobis confusio faciei,
regibus nostris,
principibus nostris,
et patribus nostris, qui peccaverunt.

Tibi autem Domino Deo nostro misericordia, et
propitiatio,
quia recessimus a te :

Et non audivimus vocem Domini Dei nostri,
ut ambularemus in lege ejus, quam posuit
nobis per servos suos prophetas.

Et omnis Israel praevaricati sunt legem tuam, et
declinaverunt, ne audirent vocem tuam,
Et stillavit super nos maledictio, et detestatio,
quae scripta est in libro Mosi servi Dei,
quia peccavimus ei.

Et statuit sermones suos, quos locutus est super
nos,

Et super principes nostros, qui judicaverunt
nos,

Ut superinduceret in nos malum magnum,
quale nunquam fuit sub omni caelo,
secundum quod factum est in Jerusalem.
Sicut scriptum est in lege Mosi,
omne malum hoc venit super nos.

Et non rogavimus faciem tuam, Domine Deus
noster,
ut reverteremur ab iniquitatibus nostris,
et cogitaremus veritatem tuam.

Et vigilavit Dominus super malitiam,
et adduxit eam super nos :

Justus Dominus Deus noster in omnibus operi-
bus suis, quae fecit :

non enim audivimus vocem ejus.
Et nunc, Domine Deus noster,

qui eduxisti populum tuum de terra Aegypti
in manu forti,

et fecisti tibi nomen secundum diem hanc :

Peccavimus, iniquitatem fecimus,
Domine, in omnem justitiam tuam :
Avertatur, obsecro, ira tua, et furor tuus,
a civitate tua Jerusalem, et monte sancto tuo.
Propter peccata enim nostra, et iniquitates pa-
trum nostrorum,
Jerusalem et populus tuus in opprobrium sunt
omnibus per circuitum nostrum.

Nunc ergo exaudi, Deus noster, orationem servi
tui, et preces ejus :
et ostende faciem tuam super sanctuarium
tuum, quod desertum est,
propter temetipsum.

Inclina, Deus meus, aurem tuam, et audi :
aperi oculos tuos, et vide desolationem nos-
tram,

et civitatem, super quam invocatum est no-
men tuum :

Neque enim in justificationibus nostris proster-
nimus preces ante faciem tuam,
sed in miserationibus tuis multis.

Exaudi, Domine,
placare, Domine :
attende, et fac :

Ne moreris propter temetipsum, Deus meus !
Quia nomen tuum invocatum est super civi-
tatem,
et super populum tuum.

Cumque adhuc loquerer et orarem,
et confiterer peccata mea, et peccata populi
mei Israel,
et prosternerem preces meas in conspectu Dei
mei, pro monte sancto Dei mei :

Adhuc me loquente in oratione,
ecce vir Gabriel, quem videram in visione in
principio,
cito volans tetigit me in tempore sacrificii ves-
pertino.

Et docuit me,
et locutus est mihi, dixitque :
Daniel nunc egressus sum, ut docerem te,
et intelligeres.

1. In regio mss. codicis bibliorum, et impleatur
visio et prophetes. In eo autem, quem S. Albini An-
dogavensis diximus supra, idem legitur, sed casu
plurali, et impleatur visio et prophete. Exemplaria
canonis, alique quampures mss. codices retinent
quod nos edidimus. MAAR.

— Vaticanus mss. et propheta ; alii habent, pro-
phetes, in Hebraeo autem est נביא.

Ab exordio precum tuarum egressus est sermo :
ego autem veni, ut indicarem tibi,
quia vir desideriorum es :

Tu ergo animadverte sermonem,
et intellige visionem.

Septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super
populum tuum et super urbem sanctam
tuam,

ut consummetur praevaricatio, et finem acci-
piat peccatum,
Et deleatur iniquitas,
et adducatur justitia sempiterna,
Et impleatur visio, et propheta,
et ungatur Sanctus sanctorum.

Scito ergo, et animadverte :
Ab exitu sermonis, ut iterum edificetur Jeru-
salem, usque ad Christum ducentem,
hebdomades septem, et hebdomades sexa-
ginta duae erunt :

Et rursus edificabitur platea,
et muri in angustia temporum.

Et post hebdomades sexaginta duas occidetur
Christus :
et non erit ejus² :

Et civitatem et sanctuarium dissipabit populus,
cum duce venturo :

Et finis ejus vastitas,
et post finem belli statuta desolatio.
Confirmabit autem pactum multis hebdomada
una :

et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et
sacrificium :

Et in templo erit abominatio desolationis :
et usque ad consummationem et finem perse-
verabit desolatio.

Visio X. — Anno tertio Cyri regis Persarum,
verbum revelatum est Danieli cognomento
Baltassar,
et verbum verum, et fortitudo magna :
Intellexitque sermonem :
intelligentia enim opus est in visione.

2. Subaudienda hic sunt quae suppleuntur in editis
ac pluribus mss. libris, nempe, *populus qui eum
negaturus est* : nam in Hebraeo nihil aliud legas
praeter ista, וְיָנִי וְעַל לֹ, id est, et non ei, sive
et non ejus, cui consonant regius codex, quem hoc
loco secuti sumus, utpote purum ab omni addita-
mento. MAAR.

In diebus illis ego Daniel iugebam trium hebdomadarum diebus :
panem desiderabilem non comedi,
et caro et vinum non introierunt in os meum;
Sed neque unguento unctus sum :
donec complerentur trium hebdomadarum dies.
Die autem vigesima et quarta mensis primi,
eram iuxta fluvium magnum, qui est Tigris,
Et levavi oculos meos, et vidi :
et ecce vir unus vestitus lineis,
et renes ejus accincti auro obryzo :
Et corpus ejus quasi chrysolithus,
et facies ejus velut species fulguris,
et oculi ejus, ut lampas ardens :
Et brachia ejus, et quæ dorsum usque ad pedes,
quasi species æris candentis :
et vox sermonum ejus, ut vox multitudinis.
Vidi autem ego Daniel solus visionem :
porro viri, qui erant mecum, non viderunt :
sed terror nimius irruit super eos, et fugerunt in absconditum.
Ego autem relictus solus vidi visionem grandem hanc :
et non remansit in me fortitudo,
sed et species mea immutata est in me,
et emarcui, nec habui quidquam virium.
Et audivi vocem sermonum ejus :
et audiens jacebam consternatus super faciem meam,
vultusque meus hærebat terræ.
Et ecce manus tetigit me,
et erexit me super genua mea,
et super articulos manuum mearum.
Et dixit ad me : Daniel vir desideriorum,
intellige verba, quæ ego loquor ad te, et sta in gradu tuo :
nunc enim missus sum ad te.
Cumque dixisset mihi sermonem istum, steti tremens.
Et ait ad me : Noli metuere, Daniel :
quia ex die primo, quo posuisti cor tuum ad intelligendum,
ut te affligeres in conspectu Dei tui,
exaudita sunt verba tua :
et ego veni propter sermones tuos.
Princeps autem regni Persarum restitit mihi viginti et uno diebus,
et ecce Michael unus de principibus primis venit in adjutorium meum,
et ego remansi tibi juxta regem Persarum.

Veni autem, ut docerem te quæ ventura sunt populo tuo in novissimis diebus,
quoniam adhuc visio in dies.
Cumque loqueretur mihi hujuscemodi verbis,
dejeci vultum meum ad terram, et tacui.
Et ecce quasi similitudo filii hominis tetigit labia mea,
et aperiens os meum locutus sum,
et dixi ad eum qui stabat contra me :
Domine mi, in visione tua dissolute sunt compages meæ,
et nihil in me remansit virium.
Et quomodo poterit servus Domini mei loqui cum Domino meo ?
Nihil enim in me remansit virium,
sed et halitus meus intercluditur.
Rursum ergo tetigit me quasi visio hominis,
et confortavit me, et dixit :
Noli timere, vir desideriorum :
pax tibi :
confortare, et esto robustus.
Cumque loqueretur mecum, convalui, et dixi :
Loquere, Domine tui, quia confortasti me.
Et ait :
Nunquid seis quare venerim ad te ?
Et nunc revertar ut prælier adversum principem Persarum :
cum ergo egrederer, apparuit princeps Græcorum veniens.
Veruntamen annuntiabo tibi, quod expressum est in scriptura veritatis,
et nemo est adjutor meus in omnibus his,
nisi Michael princeps vester.

Cap. XI. — Ego autem ab anno primo Darii

Medi stabam ut confortaretur, et roboraretur.
Et nunc veritatem annuntiabo tibi,
Ecce adhuc tres reges stabunt in Perside,
et quartus dilabitur opibus nimis super omnes :
Et cum invaluerit divitiis suis,
concitabit omnes adversum regnum Græciæ.
Surget vero rex fortis,
et dominabitur potestate multa,
et faciet quod placuerit ei.
Et cum steterit, conteretur regnum ejus,
et dividetur in quatuor ventos cæli ;
Sed non in posteris ejus,
neque secundum potentiam illius, qua dominatus est,

Lacerabitur enim regnum ejus etiam in externis exceptis his.
Et confortabitur rex Austri :
et de principibus ejus prævalebit super eum,
et dominabitur dititione :
multa enim dominatio ejus.
Et post finem annorum federabuntur :
filiaque regis austri veniet ad regem aquilonis facere amicitiam :
Et non obtinebit fortitudinem brachii, nec stabit semen ejus :
Et tradetur ipsa, et qui adduxerunt eam, adolescentes ejus, et qui confortabant eam in temporibus.
Et stabit de germine radicum ejus plantatio :
et veniet cum exercitu, et ingreditur provinciam regis aquilonis :
et abutetur eis ; et obtinebit.
Insuper et deos eorum, et sculptilia, vasa quoque pretiosa argenti et auri,
et captiva ducet in Ægyptum :
ipse prævalebit adversus regem aquilonis,
Et intrabit in regnum rex austri,
et revertetur ad terram suam.
Filii autem ejus provocabuntur,
et congregabunt multitudinem exercituum plurimorum :
Et veniet properans, et inundans :
et revertetur, et concitabitur, et congregietur cum robore ejus.
Et provocatus rex austri egredietur,
et pugnabit adversus regem aquilonis ;
et præparabit multitudinem nimiam,
et dabitur multitudo in manu ejus.
Et capiet multitudinem, et exaltabitur cor ejus, et dejiciet multa millia, sed non prævalebit.
Convertetur enim rex aquilonis,
et præparabit multitudinem multo majorem quam prius :
Et in fine temporum annorumque,
veniet properans cum exercitu magno, et opibus nimis.
Et in temporibus illis multi consurgent adversus regem austri :
filii quoque prævaricatorum populi tui extolentur, ut impleant visionem,
et corruent.
Et veniet rex aquilonis, et comportabit aggerem,
et capiet urbes munitissimas :
Et brachia austri non sustinebunt,
et consurgent electi ejus ad resistendum,
et non erit fortitudo.
Et faciet veniens super eum juxta placitum suum,
et non erit qui slet contra faciem ejus.
Et stabit in terra inclyta,
et consumetur in manu ejus.
Et ponet faciem suam, ut veniet ad tenendum universum regnum ejus,
et recta faciet cum eo.
Et filiam feminarum dabit ei, ut evertat illud :
et non stabit, nec illius erit.
Et convertet faciem suam ad insulas,
et capiet multas.
Et cessare faciet principem opprobrii sui,
et opprobrium ejus convertetur in eum.
Et convertet faciem suam ad imperium terræ suæ,
et impinget, et corruet, et non invenietur.
Et stabit in loco ejus villissimus, et indignus decore regio :
et in paucis diebus conteretur,
non in furore, nec in prælio.
Et stabit in loco ejus despectus,
et non tribuetur ei honor regius :
et veniet clam, et obtinebit regnum in fraudulencia,
Et brachia pugnantis expugnabuntur a facie ejus, et conterentur,
insuper et dux federis.
Et post amicitias, cum eo faciet dolum :
et ascendet, et superabit in modico populo.
Et abundantes et uberes urbes ingreditur :
et faciet quæ non fecerunt patres ejus, et patres patrum ejus.
Rapinas, et prædam, et divitias eorum dissipabit,
et contra firmissimas cogitationes inibit :
et hoc usque ad tempus.
Et concitabitur fortitudo ejus,
et cor ejus adversus regem austri in exercitu magno.
Et rex austri provocabitur ad bellum multis auxiliis, et fortibus nimis :
et non stabunt, quia inibunt adversus eum consilia.
Et comedentes panem cum eo, conterent illum, exercitusque ejus opprimetur :
et cadent interfecti plurimi.
Duorum quoque regum cor erit, ut malefaciant,
et ad mensam unam mendacium loquentur,
et non proficient :
quia adhuc finis in aliud tempus.